

Lokality ve Slavkovském lese se tedy nacházejí poměrně vysoko (Komáří rybníky 674 m, Bažina 666 m, Bečov 576 m).

Údaje o výskytu blatnice skvrnitě ve Slavkovském lese dosud chyběly. Nejbližší údaj pochází z okolí chatové osady u Andělské Hory (Zavadil et Šapovaliv in Řepa 1992) a od Staré Role u Karlových Varů (Zavadil, Brdička in Řepa 1992). Další lokality jsou uváděny ze Sokolovska (často z bývalých výsypek a zatopených dolů) z okolí Lomnice, Horní Rozmyšle, Sokolova a Svatavy (Šapovaliv in Vacík 2006a; Tišer, Šikula in Řepa 1992) a také z okolí Ostrova (Zavadil in Vacík 2006b). Je však možné, že výskyt blatnice byl již ve Slavkovském lese zaznamenán, a to v okolí obce Sítiny (Zavadil úst. sdělení, nález z 80. let). Údaje z mapovacích čtverců 5842, 5843, 5941, 5942, 5943, 6041, 6042, 6043 a 6142 nacházejících se alespoň zčásti v CHKO Slavkovský les jsem však v literatuře hledal marně.

Minimum údajů o výskytu blatnice je samozřejmě z velké části způsoben skrytým způsobem života tohoto živočicha. Nutno je vzít v úvahu rovněž absenci podrobnějšího průzkumu Slavkovského lesa (výjimkou jsou pouze údaje z poloviny 90. let – Bytel, Bytelová, Poc, Řepa in Vacík 2002). I přesto je však zřejmé, že blatnice je v našem kraji opravdu velice vzácným druhem, který si právem zasluhuje naši pozornost a ochranu. Základem efektivní ochrany druhu je evidence rozmnožovacích vodních ploch spojená s následnou péčí o tyto lokality (zachování stávajícího stavu, maximální možné omezení hnojení rybníků, výběr vhodné rybí obsádky).

Literatura:

Moravec J. [ed.] (1994) : Atlas rozšíření obojživelníků v ČR, Národní muzeum, Praha, 136 pp.

Řepa P. (1992): Obojživelníci západních Čech. – Sborník Západočes. Muz. Plzeň, 82: 1-105.

Vacík R. (2002): Faunistická pozorování v západních Čechách v letech 1994-1995. – Sborník Západočes. Muz. Plzeň, Přír., 106: 1-88.

Vacík R. (2006a): Faunistická pozorování

v západních Čechách v letech 1999-2001. – Sborník Západočes. Muz. Plzeň, 105: 1-90.

Vacík R. (2006b): Faunistická pozorování v západních Čechách v letech 2002-2004. – Sborník Západočes. Muz. Plzeň, 106: 1-88.

Zavadil V. et Šapovaliv P. (1990): Obratlovci Doupovských Hor (Amphibia, Reptilia). – Sborník Západočes. Muz. Plzeň, Přír., 77: 1-55.

Libor Dvořák

Správa NP a CHKO Šumava

Odchyt vos pomocí piva ve Slavkovském lese

Od roku 2006 probíhá celoevropský výzkum vos zaměřený na zjišťování výskytu některých druhů pomocí návnadových pastí plněných pivem. Proč pivo a proč jen některé druhy? Na první otázku je jednoduchá odpověď: pivo je dostupné po celé Evropě, relativně levné a je tedy velmi jednoduché jej použít jako návnadu. Proč se touto metodou zkoumají jen některé druhy vos je trochu složitější otázka. Všechny naše druhy „pravých“ vos (tedy druhy stavějící si papírová hnízda a žijící sociálním životem – královna, samci, dělnice) se živí hmyzem. U téměř všech druhů rodu *Dolichovespula* (vosa saská, norská a lesní), všech druhů vosíků (rod *Polistes*) a vosy ryšavé (*Vespa rufa*) tvoří hmyz (a částečně nektar květů, hlavně miříkovitých) téměř výhradní potravu (např. Edwards 1980). Čtyři naše druhy si ovšem stravu víceméně pravidelně doplňují mizou stromů, hnjícím ovocem, masem a dalšími zdroji proteinů. Těmito druhy jsou sršeň obecná (*Vespa crabro*), vosa útočná (*Vespa germanica*), vosa obecná (*V. vulgaris*) a vosa prostřední (*Dolichovespula media*) (Edwards 1980). Je samozřejmě, že právě tyto čtyři druhy se nejčastěji chytají do pivních a podobných pastí (Dvořák et Landolt 2006). Navíc, toto jsou (i vzhledem

název	kvad.	TYP	m	SO	VU	VO	VR	VP	vše
Prameny	5942	PR Mokřady pod Vlčkem, vlhká louka	754						0/0
Prameny	5942	NPP Křížky, vřesoviště	806	0/1		0/1			0/2
Prameny	5942	NPP Upolínová louka, mokřadní louka	796						0/0
Kladská	5942	Tajga, vrchoviště	804				1/0		1/0
Kladská	5942	vlhká louka u odbočky k Mýtskému rybníku	796						0/0
Prameny	5942	mokřadní louka u Mýtského rybníka	812						0/0
Horní Kramolín	6042	Podhorní slatě, mokřadní kosená louka	694	1/0		0/2		1/2	2/4
Sítiny	5942	kosená louka Z obce	746						0/0
Krásno	5842	Krásenské rašeliníště, suchá odtěžená část	714	0/2		0/2	0/1		0/5
Bečov nad Teplou	5942	Bečovské stráně, suchá louka Z města	590	2/6					2/6
Píla	5843	Hořečková louka na Píle, vlhké louky	548	3/-				1/-	4/-
Nové Kounice	5843	vlhká louka JJV obce	685			0/3		0/1	0/4
Lázně Kynžvart	6041	pastvina	618	1				2	3
Lažy	5941	rašeliníště pod Lesným, mokřadní louka	816						0
Lažy	5941	podhorská louka Z obce	802						0
Kladská	5942	vlhká louka	816			1			1
Mnichov	5942	bezkolencová louka pod Pluhovým borem	724			1			1
Nová Ves	5942	u Dominy skalky, ovsíková louka	746						0
Ovesné Kladruby	6042	pastvina	718	16	2			2	20
Michalovy Hory	6042	pastvina SZ obce	530	4	2	2			8
Odolenovice	5943	kosená louka	672			2			2
Hamrníky	6042	zahrádkářská kolonie	552	1					1
SUMA				37	4	14	2	9	66
1. výběr				3			1	1	5
2. výběr				9		8	1	3	21

Výsledky chytání vos do pivních pastí ve Slavkovském lese v roce 2007. Vysvětlivky: název – nejbližší obec, kvad. – čtverec mapování fauny a flory ČR, TYP – upřesnění stanoviště v místě odchyty, m – nadmořská výška v m n. m., SO – sršeň, VU – vosa útočná, VO – vosa obecná, VR – vosa ryšavá, VP – vosa prostřední, vše – celkový počet vos na lokalitě, SUMA – celkový počet vos daného druhu, 1. a 2. výběr – srovnání počtu vos z lokalit s oběma termíny odchytů. Číslo před lomítkem značí první termín, za lomítkem druhý. Lokality bez lomítka – pouze druhý odchyt.

k uvedeným doplňkům potravy) čtyři druhy přicházející nejčastěji do konfliktu s člověkem, ať je tím myšleno znehodnocování ovoce či obtěžování v domácnosti nebo na zahradě. Proto je výzkum zajímavý jednak z hlediska monitorování výskytu zmíněných druhů v různých oblastech, jednak jako metoda biologického boje proti těmto druhům - pokud jsou označeny za „škůdce“ nebo alespoň „problémové“ či „nežádoucí“ druhy. V roce 2007 byl výzkum zaměřen zejména

na nelesní stanoviště – louky, pole, rašeliníště a podobně. Několik lokalit se nachází i ve Slavkovském lese a rád bych čtenáře seznámil s některými zajímavými výsledky.

Vosy byly ve Slavkovském lese chytány na 22 místech. Hlavním termínem pro tento typ výzkumu, vycházejícím z období, kdy létá nejvíce jedinců všech druhů, je přibližně 10. červenec až 10. srpen. Pro srovnání byly vosy na několika lokalitách chytány i v třítydenním rozmezí před tímto termínem.

Příklad umístění pivní pasti.

Foto Libor Dvořák

Přehled i s komentářem a výsledky uvádí tabulka. Důležitá je nadmořská výška každé lokality. Jak bylo zjištěno již předchozími podobnými průzkumy, ve středních a vyšších výškách asi od 500 m n. m. se prudce snižují počty chytaných vos a tak není výjimkou ani nulový výsledek. Také výsledky ze Slavkovského lesa jsou velmi ovlivněny zejména nadmořskou výškou. Nejhojnější chytanými druhy jsou sršeň (více než polovina všech vos) a vosa obecná, následované vosou prostřední. Čtvrtým často chytaným druhem je vosa útočná, která se ale vyhýbá vyšším výškám a chladným vlhkým místům, proto byla ve Slavkovském lese při našem průzkumu zachycena jen u Michalových Hor a Ovesných Kladrub. Zajímavým údajem jsou dva kusy vosy ryšavé. Jedná se o běžný druh, hlavně ve vyšších polohách v lesích a na rašeliništích. Do návnadových pastí se chytá jen zřídka a tak je každý nález zajímavým doplňkem k poznání této vosy. V tabulce je též znázorněno srovnání mezi „časnými“ a „standardními“ termíny odchytů. Jedná se celkově o malá čísla, ale něco přeci jen ukazují. V „časném“ termínu bylo odchyceno pouze 5 vos, ve

„standardním“ termínu 21 vos. Z celkového počtu 11 lokalit je to poměrně jednoznačný výsledek (čtyřnásobný počet).

Za zmínku stojí údaje o vose prostřední. Tento druh byl dříve udáván jako vzácný nebo alespoň nehojný po celé republice, ale i Evropě. Různými návnadovými pastmi bylo prokázáno, že v lesnatých oblastech nižších a středních poloh nebo parkové krajině či zahradách je vosa prostřední hojná až velmi hojná. Momentálně se nedá říci, zda se vosa prostřední v posledních letech stala hojnější, nebo zda jsou pouze návnadové pasti mimořádně vhodnou metodou pro zjištění výskytu tohoto zajímavého druhu (Dvořák 2007).

V příštích letech bude výzkum vos metodou návnadových pastí pokračovat. Pokud tak bude i na území Slavkovského lesa, mohou čtenáři Arniky očekávat, že budou o výsledcích informováni.

Literatura

Dvořák L. (2007): První výsledky odchytu vos (*Hymenoptera, Vespidae*) na Šumavě a v Pošumaví s použitím přírodních atraktantů. – In: Dvořák L., Šustr P. et Braun V. [eds.]: Aktuality šumavského výzkumu, 3: 70-71.

Dvořák L. et Landolt P. J. (2006): Social wasps trapped in the Czech Republic with syrup and fermented fruit and comparison with similar studies (*Hymenoptera Vespidae*). – Bulletin of Insectology, 59/2: 115-120.

Edwards R. (1980): Social wasps. Their biology and control. Rentokil Ltd., East Grinstead, 398 pp.

Miroslav Marek

Městský úřad Mariánské Lázně

K pramenům řek Karlovarského kraje

Před několika lety uváděla Česká televize zajímavý a objevný vlastivědný cyklus o našich řekách, nazvaný Zpět k pramenům.